

SKYGGERIDS OG OPKOGT SUPPE

11. december 2023, Standart, Sektion 1, Side 21, Søren Kierkegaard Teateroplevelse i Berlin 52 sider, 225 kr. Stauer Publishing Jens Staubrand
Balletlibretto over Søren Kierkegaards kærlighedsdrama Forførerens Dagbog, 225 kr, Stauer Publishing.

Få figurer er mere kierkegaardske end gentagelsen. Tilgiv mig derfor, hvis jeg i denne firnurlige sammenkogsanmeldelse af to meget forskellige udgivelser af og om Søren Kierkegaard, fortaber mig i gentagelsesmetaforer og -billeder. På den ene side står den fanfiction-lignende tekst »Balletlibretto over Søren Kierkegaards kærlighedsdrama Forførerens Dagbog«, som i bund og grund virker som en undskyldning for at svælge i myten om den dæmoniske forfører Johannes og den uheldige Cordelia. På den anden side står det kommenterede tekstuddrag »Teateroplevelse i Berlin«, som er et illustreret og kommenteret uddrag af Søren Kierkegaards »Gjentagelsen« (1843). Lad os på vilkårlig vis begynde med den.

Essayet »Teateroplevelse i Berlin« cirkulerer primært omkring Kierkegaards iagttagelser fra og lovprisninger af Das Königsstädtische Theater i Berlin. Det er rosende ord fra en ellers kritisk og emotionel mand, der i denne udgivelse suppleres af flotte illustrationer og en kyndig indledning fra forlægger Jens Staubrand. Teksten igennem stiller Kierkegaard skarpt på tematikken og handlingen i det populære lystspil »Der Talisman«, mens han tilføjer strøtanker om skuespillets natur og dets fortryllende magt over det unge, emotionelle individ.

Kierkegaards tanker cirkulerer særligt omkring fortabelsens og fantasiens styrker og magter. Det indelukkede og sammenkrummede øjeblik, hvor teatergængerens bliver slugt op af den vilde forestilling, bliver en åbning for individets refleksion over, hvem de er, og hvad der omgiver dem. Som det lyder i Staubrands nudanske udgave, der bibeholder Kierkegaards skønne tone, så er der vel intet ungt menneske med nogen fantasi, uden at han engang har følt sig fængslet af teatrets trylleri og ønsket selv at være revet med ind i dets kunstige virkelighed, for - som en dobbeltgænger - at se og høre sig selv, at adsplitte sig selv i sin vidtfavnende forskellighed fra sig selv, og dog således, at enhver forskellighed igen er en selv.

Det er ingen let opgave at ramme den musikalske balance, som Staubrand lykkeligvis har nået. Hvem hvirvles ikke ind i sprogets magt, når den spidstungede eksistentialet forestiller sig, at teatersalen forvandler sig til »det havuhyres bug, i hvilken Biblens Jonas sad«, eller når han langsomt fortaber sig i et drømmesyn om sit lykkeligere selv, du flygtige liv der bor i den bæk, der løber forbi min faders gård, hvor jeg ligger henstrakt, som var min skikkelse en nedlagt vandringsstav, men jeg er frelst og frigjort i den vemodigerislen.

Ja, Kierkegaards sprog er svulmende og sorgsvælgende, og det bliver aldrig gammelt. Men det bliver repetitivt, når vi får det i endnu en ny udgave. Forud for Kierkegaards essay går Staubrands egen introduktion, der optager cirka en tredjedel af udgivelsen. En forrygende, men desværre også ret kort, introduktion til både den danske og tyske teaterscene i midten af det 19. århundrede, samt til Kierkegaards forbløffende positive tanker om det populærkulturelle lystspils tradition.

Nu er teateressayet jo kun et uddrag, og man kan berettiget spørge, hvorfor man ikke bare burde give sig i kast med »Gjentagelsen« eller et af de utallige bind af udvalgte Kierkegaard-udgivelser, der findes i bibliotekernes reoler, i stedet for denne nye udgivelse. Og det står jo enhver frit for. Men hvis man endnu ikke er velbevandret i Kierkegaards labyrintiske tankeunivers, så er det en god idé at orientere

sig i Staubrands velkommenterede og velillustrerede udgave som en kærvkommen rejsemakker, inden man kaster sig ud i forfatterskabets 70.000 favne vand.

Dertil skal det dog siges, at grundlaget og motivationen bag projektet, stadig ikke står helt klart for mig. Bogens største kvalitet ligger i den kyndige og indledende skitsering af Kierkegaards personlige tankeliv og tilgangen til det magiske teater. En udvidet kortlægning af det fokuspunkt kunne sagtens have stået som et selvstændigt studie af længere fylde. Jeg er ikke helt med på, hvorfor vi behøver endnu en kurateret og forkortet gentagelse af »Gjentagelsen«. Mere kritisk forholder jeg mig til Staubrands egen omskrivning af »Forførerens Dagbog« fra »Enten - Eller« (1843), nu i form af en balletlibretto. For det første, fordi jeg her aner en spejling fra Staubrands tidligere projekt, »Forførerens Dagbog. Skuespil« (2021), der ligesom balletlibrettoen forløber over ni scener. I sin tid var netop dette skuespil også en omarbejdning af et musikledsaget oplæsningsarrangement, som Jens Staubrand stod bag for knap 20 år siden. Derfor er det måske ikke noget under, at den forhåndenværende tekst kan føles lidt som en gentagelse af en gentagelse af en gentagelse Oven i det udvandede suppekog kommer så også - og her er jeg måske lidt uretfærdig i min kritik, da jeg er lidet bevandret i balletlibrettoen som genre - den række af hyperabstrakte beskrivelser, som åbner hver scene. Hvordan indkapsler man scenografisk en stemning, der er »præget af gadeliv, ungpige-forårs-kådhed og iagttagelse« eller en, som er »præget af munterhed, hygge, ironi og irritation«? Det er et dragende, men også forvirrende, tankespil at forestille sig en opsætning af denne ballet.

I sin libretto har Staubrand også, som i uddraget af »Gjentagelsen«, suppleret hovedteksten med et forrygende kommenterende forord, som jeg også her ville ønske var forlænget og uddybet. Forfatteren trækker på sin dybe viden om Søren Kierkegaard og knytter an til den velkendte fortælling om Kierkegaard og den dæmoniske kærlighed til Regine Olsen. Men netop denne grundige introduktion efterlader en higen efter urkilden. Man får lyst til at gå i gang med »Forførerens Dagbog« eller at dykke ned i Kierkegaards egne dagbøger. Det er en kaloriefattig oplevelse at blive spist af med en forvirrende balletlibretto, der i bund og grund føles som et udtyndet opkog af et fortærsket forfatterskab.

Lad mig nu ikke rode for grundigt rundt i suppe- og gentagelsesmetaforerne længere og i stedet runde denne anmeldelse af med at konkludere, at Staubrands to udgivelser står som appetitvækkende, men ikke specielt mættende bøger. Det er pindemadder, vi kan nyde og forvirres over, mens vi enten hidkalder modet til at angribe Kierkegaards hovedværker eller drømmer om Staubrands hovedret, som forhåbentligt kunne være et længere kommenteret studie af Kierkegaards liv og forfatterskab, uden for megen gentagelse af den gamle mesters skrifter?
